



velmi zhuštěný výběr z dostupné kolekce, stojí za zamýšlení, zda by tedy nebylo lepší opustit cestu „vědecké edice“, přiznat popularizační charakter knihy a zahrnout do ní např. i snímky z jiných fondů, což by celkový obraz obohatilo a do jisté míry ospravedlnilo poněkud vágně zvolená výběrová kritéria.

Ve výsledku se tedy celý svazek zdá být spíše kvalitně provedenou prací určenou zájemcům o moderní dějiny z řad neodborníků, než funkční pomůckou, která by historikům usnadnila práci s fotografií jako specifickým druhem pramene. Nenabízí jim ani metodologickou pomoc, ani takový výběr snímků, díky kterému by už nemuseli znovu kvůli stejnému tématu navštěvovat archiv. Kniha nenabídla funkční propojení textu a ikonografického materiálu, zůstala jen sborníkem vedle sebe stojících, byť kvalitně napsaných studií a edičně zpracovaného souboru zajímavých fotografií.

Pavel Dvořák

Thomas HARDING

Hanns a Rudolf.

Hon na velitele Auschwitzu

Praha – Kroměříž, Triton 2014, 312 s.,
ISBN 978-80-7387-740-8.

Kniha je biografickým zpracováním osudu dvou mužů: Alexander Howard Harvey, blízkými zvaný Hanns, a Rudolf Höss byli vrstevníky, kteří vyrůstali v Německu až do doby nástupu nacistické diktatury. Hanns byl židovského původu, Rudolf byl vychováván v hluboké katolické víře, dokonce se měl stát duchovním, jak si přál jeho otec. Životní cesty obou mladých mužů se radikálně rozešly v době, kdy se ve velké části německé společnosti zakořenila nacistická

ideologie. Pro Hannse nebylo jiné možnosti, jak si zachránit život, než s rodiči a bratrem emigrovat do Velké Británie. Intelaktuálně založená a bohatá rodina se rázem musela srovnat se ztrátou svého postavení, finančního zázemí i dosavadních jistot, které dávaly mezilidské vztahy, postupně otrávené nacismem. Naopak Rudolf se shlédl v novém režimu, který dával tolik příležitostí k odměnění věrných. Oba muži přežili válku v naprosto rozdílných podmínkách, ale oba sloužili svým armádám. Kontrast „věrné služby“ a představy o „statečných vojácích“ obou protagonistů dokázal autor práce vykreslit v řadě příkladů každodennosti.

Kariéra předního nacistického pohlavára je v knize načrtnuta na pozadí politického rozvoje pokřivené ideologie, která ani neví, kam směřuje a kde se zastaví. Rudolf Höss je chvílemi jednou z figur, které se nechávají unášet dnem kolem sebe, chvílemi je hlavním strůjcem a ústředním nástrojem nenávisti. Všední život velitele osvětimského tábora byl sám o sobě plný absurdního kontrastu milujícího otce rodiny, jež žila jen sto metrů od provizorní plynové komory a poměrně výkonného krematoria. Výhled z vily s dětskou skluzavkou, bazénem a sklípkem s vybranými pochutinami směřoval na čadící komín spalovny těl umučených vězňů, včetně dětí. Jedinou starostí Rudolfa byl chod tábora a pěstování obrazu vzorné nacistické rodiny. Dosud má vedoucí roli v příběhu velitel Höss.

V okamžiku Hössova útěku a skrývání se před spravedlností se do ohniska zájmu knihy dostává Hanns, jenž byl pro svoji němčinu a znalosti vybrán do pozice vyšetřovatele nacistických zločinů. Prvním velkým úspěchem mladého kriminalisty bylo dopadení Gustava Simona, župního vedoucího NSDAP a správce v Lucembur-





sku. Útěk tří nejvýše postavených důstojníků inspektorátu koncentračních táborů Glückse, Maurera a Hösse, zůstával však neobjasněn. Hanns se postupně dopátral uprchlé Hössovy rodiny a následně i samého bývalého velitele Auschwitzu. Dopadení Rudolfa Hösse je vyvrcholením graduujícího příběhu, do něhož se vejde i touha zasahujícího komanda po živelné odplatě. Když stanul Rudolf 15. dubna 1946 před Mezinárodním vojenským tribunálem v Norimberku a pronesl své svědectví o vraždě odhadem tří milionů lidí, byly argumenty obhajoby ostatních vrcholných válečných zločinců doslova rozmetány.

Děj knihy se pak přenáší do současnosti vylíčením společné návštěvy muzea v Osvětimi vnukem Hannse Thomasem Hardingem a vnukem Rudolfa Rainerem Hössem. Krátká, ale vypovídající kapitola knihy přináší pohled na snahu o potlačení či přímo zapomenutí minulosti v rodinách zločinců, ale také pachutí po neuspokojeném trestu pro tisíce přeživších zločinců, která se nese rodinami postižených obětí.

Knihy Hanns a Rudolf přináší čtenáři nezvyklý pohled na válečné události a především životy dvou lidí, které spojovala zkušenost s nacismem. Text je čtivý, někdy proložený humorem, jindy nezvyklou syrovostí popisu a citacemi plnými hrůzy. Knihy tohoto typu přivádějí čtenáře do centra dění nenásilnou formou a představují nacistické zločince i jejich vyšetřovatele jako lidské bytosti. Práce je vhodnou formou vzdělávání pro laické čtenáře s láskou k moderní historii.

Vojtěch Kyncl

Nicholas KULISH –
Souad MEKHENNETOVÁ
Věčný nacist. Z koncentračního tábora Mauthausen do Káhiry. Neúnavné pátrání po lékaři SS Aribertu Heimovi
Praha – Kroměříž, Triton 2016, 328 s.,
ISBN 978-80-7553-010-3.

Dr. Josef Mengele byl do roku 1985 nejhledanějším nacistickým zločincem na světě. Jeho kariéra lékaře v koncentračním táboře Osvětim spojovaná s neslychanými zločiny, jež byly v naprostém kontrastu s Hippokratovou přísahou, zůstávají neznámější příkladem zneužití poznatků vědy. Ve stínu nechvalně proslulého masového vraha zůstává další nacistický zločinec, lékař SS Aribert Heim. V koncentračním táboře v Mauthausenu a to přímo v nemocničním revíru sloužil jen dva měsíce, za tu dobu si vysloužil pověst krutého vládce na životem a smrtí vyhlédnutých vězňů. Kniha se válečnou kariérou mladého lékaře zabírá jen okrajově, neboť ani vyšetřovatelé neměli o jeho zločinech mnoho informací. Ty, které se dochovaly, však bohatě stačily na obvinění a trest smrti.

Pozornost autorů se výrazně orientovala na problematiku stíhání nacistických válečných zločinců od války po současnost. Nejedná se o čistě trestněprávní problematiku, jak bychom očekávali, ale o popis života psanců, kteří se musejí skrývat i před svými dětmi. Útěk Ariberta Heima do Káhiry a poměrně časté konspirativní návštěvy jeho syna v Káhiře jsou důležitým vodítkem k pochopení nefunkčnosti justičních orgánů, pokusu o zapomenutí nepohodlné minulosti a cynického chování státních úřadů vůči obětem. Přesto je mnohaletá snaha o jeho dopadení určitým zadostiučiněním, že mu nebyl dopřán klid, jehož řada

